

obliko a m; ali mislimo, da se bo v novem natisu a m ognil om — u; ker om nikakor ni tako zoperno slišati, če se nalasč ne zateguje.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisarji.

XXXVIII.

T. Gerdo me je unkrat nekdo prijel, da sem starokopitnež in dové kak še sitnež, ker za sklone v slovenskem ne rabim tistih imenovanj, ktere imajo nove slovnice naše.

U. Prav ti je, zakaj pa ne napreduješ z drugimi vred! Dobro bi vendar bilo, da bi to nekoliko razjasnil, ker jih res vsak po svoji glavi, časi tudi termi, imenuje in vreduje.

T. Da sebi in drugim pojasnim vsaj nekoliko to reč, poglejva, kako jih imenujejo slovničarji naši.

1) *O. Marko* l. 1768: imenuvave, rodnik, dajave, tožnik, vekave, zmaknik (Nehmfall), spremuvave (Gleitsfall).

2) *Sellenko* l. 1791: imenuvave, čigavave, dajave, tožvave, pomiluvave, perstanuvave, združuvave.

3) *Vodnik* l. 1811: imenvaven, rodiven, dajaven, toživen, skazaven, sturiven in klicaven.

4) *Metelko* l. 1825: imenovaven, toživen, rodiven, dajaven, skazaven, storiven in zvaven.

5) *Muršec* l. 1847: imenivnik, rodivnik, prisvojevnik, kazavnik, mestnik, druževnik.

6) *Potočnik* l. 1849: imenovavnik, rodivnik, prisojivnik, kazavnik, mestnik in druživnik.

7) *Janežič* l. 1854: imenovavnik, rodivnik, dajavnik, toživnik, mestnik, druživnik in klicavnik; l. 1863 je le toživnik spremenil v kazavnik. — Iz tega spregleda vidiš, kako so posamezne sklone imenovali slovničarji slovenski.

U. Kako jih pa zovejo drugi Slovani? ali mi veš kaj povedati v tej reči?

T. Kakor jih je vredil Dobrovski, tako jih je vredil Metelko za nas Slovence, in popred že Puchmayer za Ruse. Sploh se rusovske imena vjemajo z nekdanjimi staroslovenskimi ali s cerkveno slovensčino.

8) Puchmayer l. 1820: imeniteljni, viniteljni, roditeljni, dateljni, predložnji (ali po stsl. skazateljni, narrativus), tvoriteljni, zvateljni.

9) Levicki l. 1845. za rusinske učilne: kakor poprejšnji, razun tega, da mu je predložni po ruski tudi mēstiteljni.

10) Hanka l. 1846. v svojem ruskem berilu ravno tako; v česki knjižici (1849) svoji imenuje local mīstni, instrumental nástrojni čili společni t. j. sociativ.

11) Smoler l. 1861. za Serbe v gornji Lužici (mala serbska ryčnica): mjenovak, rodžak, dowak, žadak, wotak, mēščak, pžedwodžak.

12) Mažuranić A. l. 1861. (slovnica hērvatska): imeniteljni, roditeljni, dateljni, tužiteljni, zvateljni, mēstni, orudni.

No, ktere imena so tebi naj bolj všeč?

U. Meni bi naj bolje se zdele, da bi jih zaporedoma imenovali: prvi, drugi, tretji, četerti, peti, šesti in sedmi sklon, toda bi mogli določiti versto ali vredbo za vselej.

T. Res, če je Gussman l. 1777. celó mesce v letu tako zaznamnjal (pervnik, drugnik, tretnik, štertnik... ednajstnik, dvanajstnik), zakaj bi mi sedmero slovenskih sklonov ne smeli tako šteti?!

U. Zakaj ima Metelko za imenovavnim koj toživni sklon?

T. Zato, ker ga ima Dobrovski, in ta ga je postavil koj za prvim sklonom, ker se z njim tolikrat popolnoma vjema p. pri moških neživih ali pri srednjih skozi in skozi; torej iz umoslovnega razloga. Zvavni je pa v nsl. večidel enak imenovavnemu, za to ga je v sklanji kar opustil. Lastna, zlasti slovenska sklona sta pa local in instrumental ali social, ktera je z Vodnikom po nekdanji stsl. imenoval: skazavni in storivni. Sicer se nekteri spodtikajo tem, da sta glagola ta doveršivna, uni pa (imenovavni, rodivni itd.) so nedoveršivni, in da bi se morebiti bolje rekle le kazavni in tvorivni; pa je koj bolj nenavadno, in če se že spreminja, naj se spremeni popolnoma, in sej je prisvojivnik ali prisojivnik tudi. — Pomisliti je treba, da kakor se tudi ta dva sklona imenujeta, nista določena še s samim imenovanjem. Še v latinskem se jim tesna godi, da jih ne vedo zaznamnjati prav: social, sociativ ali instrumental; local ali locutiv itd. Taki so tudi drugi, p. genitiv, accusativ itd.

U. Zakaj se pa deržiš kakor klop starega imenovanja?

T. Zato, ker me a) vedno premenjevanje jezi; b) ker je staro, vterjeno; c) ker se z novim reč ne zboljša; d) ker so une imena kratke in krepke; e) ker se lepše glasijo kot imenovavnik, kazavnik itd., — goitnikov kakor sičnikov imamo tako dokaj v slovenskem; — f) ker jih ima Vodnik in g) Metelko in h) slednjič se vjemajo z latinskimi, kar je učenecem posebno koristno. Zato mislim, naj se tudi latinski red terdo ohrani, kolikor se dá, in torej le namesti oblativa, kakoršnega v slovensčini nimamo, lastna slovenska postavitva: local in instrumental. In kakor v latinskem ni treba privedati besedice casus, tako je tudi v slovenskem (sklon, pa d) ni treba. Reče se ob kratkem: to in to ime je v dajavnem ali v skazavnem itd. Djal sem, da se vjema imenovanje z latinskim, in ravno za tega voljo mi bolj dopade dajavni, kakor svojivni ali prisojivnik, to živni (accusativus, viniteljni iz vina v ruskem in stsl. causa, culpá) bolj kakor kazavni; zvavni, ker je beseda zvati, pozvati, poziv, zer.. v sedanji pisavi in v slovanskih knjigah tolikanj navadna; mestni ali mestnik je sicer dobro, pa bolje določi skazavni — vnanje in notranje — telesno in duhovno (skazati stsl. monstrare, interpretari). Tako tudi storivni (instrumental, stsl. tvoriti facere, stvoriti conficere); orudni je prenerodno, in druživnik je tudi le enostransko, torej je po moji misli res naj bolje ostati pri starem nekdanjem imenovanji.

U. Naj bi pa, ko li kar latinske imena prideržali?

T. Za učene in v učenih knjigah se tudi kej lepo podajo in pri mnogih že bero: Ma jar v svojih „Pravilih, kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik“; Hanka in Miklosič v staroslovenski, Hattala v česki, Viktorin v slovaški slovnici itd.; za bolj priproste se vé je domače ime pristno, ker je umevno.

U. Eni postavljajo instrumental pred lokal, zakaj ga pa ti ne?

T. Res ga devajo (p. Miklosič itd.), vendar, ker je uni red bolj vterjen (cf. Dobrovski, Kopitar in celó P. Marko, Sellenko itd.), ker se vjemamo v njem z Rusi, Serbi in Hrovati in sploh z latinsčino, torej mi je ljubši, in znamenjati hočem sklone slovenske vprihodaje takole:

Pervi	Imenovavni	Nominativus —
Drugi	Rodivni	Genitivus

Tretji	Dajavni	Dativus
Četerti	Toživni	Accusativus
Peti	Zvavni	Vocativus
Šesti	Skazavni	Localis
Sedmi	Storivni	Instrumentalis —

in okrajšano: Im. R. D. T. Zv. Sk. St.

Novice.

Iz Zagreba. L. T. — Pač res, da je godba eden naj prijetnih in naj primernejših naukov za navdušeno in sposobno mladino. Pastirček veselo zvižga časi na polji nevedoč, da prijazno petje in žvergljanje velik je dar, kterega je Bog podelil nekterim ljudem. Mnogokrat zdihuje odrasčeni deček, ne imevši priložnosti, da bi se bil v petji ali v godbi izuril. Veselo pričakuje nekteri deček velicega mesta in visocih šol posebno, ako mu obljubiš, da se bode godenja in petja učil. Še lepše pa je gledati konec šolskega leta bogati plod tacih učencev, kateri so po letu neprestano hodili v taki zavod in se naučili dosti koristnega in lepega za svoje življenje. Ne bodem se zmotil, ako naravnost rečem, da hervaška godbina šola je na izverstni podlagi temeljitosti, da so v nji verli učitelji, spretni učenci in urne učenke, ki naj bi bili zgled nekterim tacim zavodom. Pokazali so 28. julija let. l. kaj marljivost storiti more, vredivši krasni „izpitni koncert“, kateri je bil izverstno izpeljan. — Zbrala se je bila prilična množica ljudi, večina staršev in druge rodbine k tej veselici, da poslušajo urne roke svojih marljivih dečic. Da ta koncert ni bila šala, pričujejo nam težke igre, ktere so bile tako dobro izvedene, da nisi vedil, je li si pri kaki operi ali kje v kacem drugem izobraženem kazališči. Naj poprej so igrali vsi učenci na gosli „ouverturo“ verh narodnih pesem, sestavljeno po verlem tukajšnjem godbinem učitelju g. Antonu Švarcu; potem je pela mlada gospodična Franjica Švarceva napev za globoki sopran „požuda domovine“. Temu je sledila po dijaku g. L. Kaviću kaj dobra fantazija na violončelu, imenovana „Slavjanin“, ktero je sestavil naš čitelj violončela g. J. Oertl. Za tem stopijo na oder učenci: M. Barać, Šk. Macun, Vl. Vran, Fr. Klein in grof Marko Jelačić, kateri so na goslih z glasovirjem „concertantno četerglasje“ od g. Švarca pokazali, da so se prav marljivo učili. Ko ti odidejo, pride druga versta mladih dekličic: Kösslerjeva S., Vodičkova L., Ružičkova M., Papovičeva L., Gavrilovičeva D., Golubičeva K., Wallauchova J. in Švarcova F., in zapoje „večernu pjesmu“ tako z lepimi in čistimi glasi, da so jo morale ponavljati, preden je bil mir ploskanja. Tudi „petoglasje za violončel“ od g. Oertla, ktero so igrali Ban J., Hercel A., Felbinger G., Kössler D. in Kadić J. je prav zadovoljilo poslušavce. Po tem se pokaže na znana verla pevkinja gospdč. Matilda Malingerjeva, tudi